

Az első börtöncursillo története

A Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön adott otthont az első magyarországi börtöncursillónak 2014. november 26-a és 28-a között, amelyen a három nap során tizenöt fogvatartott és hét előadó vett részt. A cursillo spanyol eredetű szó, amely magyarul a kereszténységről szóló rövid tanfolyamot jelent. Segítségével a vallásosak, de a hittől, egyháztól távol lévők, a maguk módján Istenhívők is mérlegelhetik, meggondolhatják és átélhetik, mi a keresztény megközelítés és válasz a ma kérdéseire. Az alábbiakban a rendezvény fő szervezője, Hajdú Miklós börtönlelkész személyes hangú írását tesszük közzé. [A szerk.]

A Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben megtartott börtöncursillo előzményei, előkészületei messzire nyúlnak vissza.

A 2009. április 21-én Gödöllő-Máriabesnyőn megrendezett katolikus börtönlelkészek továbbképzésének egyik előadója Vatai Gyula bv. ezredes, a Váci Fegyház és Börtön akkori parancsnoka volt, akit arra kértem, hogy az intézetükben működő APAC-körletről tartson számunkra előadást, mivel elég sok helyről hallottunk, de viszonylag kevés információval rendelkezünk e működő csoportról. Továbbképzésünkön Ezredes úr fontosnak tartotta kiemelni, hogy az első APAC-körletet egy braziliai börtönben, a San José-i Humaita intézetben hozták létre, amelynek alapja a Katolikus Egyházon belüli tanfolyam, a cursillo.

Egyik barátom és kollégám biztatására részt vettem 2011. május 12-e és 15-e között a budatétényi cursillón. Mivel elég kevés információ volt erről „tanfolyamról”, kételkedve indultam útnak. Az internetről csupán annyit tudtam meg, hogy ez egy, a kereszténységről szóló tanítás, egy összefoglaló jellegű kurzus. Öt év teológiai tanulmányokkal a hátam mögött azt gondoltam, hogy nekem már semmi újat nem tudnak mondani. Kellemesen csalódtam, mert nem csak a teológiai tanulmányaimat frissíthettem fel, de börtönlelkézi munkámhoz is sok új ötletet kaptam.

Ezt követően, még ugyanazon év októberére a szintén Budatétényben megrendezett munkatársképzőre is meghívást kaptam. Ott már az egyes előadások összefüggéseit is feltárták előttünk a szervezők. A képzés vezetőjével ekkor kezdtünk el beszélgetni egy, a börtönben is elképzelhető képzésről.

Két, a bv.-s szakmában ugyancsak járatos barátommal a későbbiek folyamán sokat beszélgettünk, leveleztünk a büntetés-végrehajtás berkein belül is megvalósítható lehetőségekről.

Időközben folyamatosan tartottam a kapcsolatot a Budatétényi Cursillo Titkárságával, mivel a „civil” előadásokat kellett átültetnünk, alkalmaznunk egy olyan környezetben, amelyről csak egy cursillót végzett bv.-snek lehet elképzelése. Míg a „kinti” cursillónak már van egy többnyire e célra kialakított épülete vagy épületrésze, a tanfolyam lebonyolításához szükséges helyiségekkel – eszközökkel berendezve –, illetve van egy többször kipróbált forgatókönyve, addig hazánkban a cursillo börtönbeli alkalmazására még nem került sor, s – tudomásom szerint – egyetlen európai büntetés-végrehajtási intézetben sem történt ehhez hasonló kísérlet.

Persze „papíron” elképzelni sok mindent lehet, de ahány intézet, annyi féle körülményt kell figyelembe venni, és persze annyiféle megoldási lehetőség is kínálkozik. Itt szeretném megjegyezni, hogy börtöncursillo rendezését csak olyan intézetben javaslom, ahol a börtön lelkésze már maga is részt vett egy ilyen tanfolyamon.

Miután a Titkársággal, valamint a büntetés-végrehajtási és a biztonsági osztállyal egyeztetve sikerült egy keretprogramot, illetve a cursillo szellemének és az intézet rendjének is megfelelő tervezetet összeállítani, intézetparancsnokunknak ekkor jeleztem konkrét elképzelésemet, aki e környezetben és feltételek mellett megvalósíthatónak tartotta a kezdeményezést.

2013 októberének végén többen véleményezésre kaptuk meg a készülő Bv. kódexet. Ennek egyik pontja a fogvatartottak reintegrációja kapcsán az egyházi és a civil szervezetek bevonását is lehetőségképpen említi. A cursillo elgondolása, felépítése és rendszere véleményem szerint ezen törekvések elősegítésére kiválóan alkalmas.

2014. január 15-én az újpalotai plébánián egy kerekasztal-megbeszélésre jöttünk össze, ahol minden résztvevő véleményét meghallgatva egy általános vázat próbáltunk meg felépíteni. Ezt követően a koordinációval megbízott vezető már a leendő előadók személyét vette sorra. Mivel nem mindennapi kezdeményezésről volt szó, akadt, aki már az első körben elutasította felkérésünket, melyet természetesen elfogadtunk.

Április elejére kezdett összeállni az a csoport, aki vállalkozott e nem mindennapi megmérettetésre, sőt a tagok közül öten saját munkaidejük és költségük terhére – előzetesen egyeztetve – április 15-én látogatást tettek intézetünkben, ahol a foglalkozásaink adott lehetőségeit megtekintve már pontosítani tudtuk a tanfolyam helyszíneit.

Ismerve bv. intézeteink körülményeit és lehetőségeit, úgy gondolom, újhelyi házunk ún. „H” épülete a rendezvény megtartására kivételes lehetőséget kínált, illetve kínál. Az I. emeleten található a kápolna, vannak előadótermek a csoportos foglalkozásokhoz, továbbá közös étkezőnek átalakítható terem, kijelölt dohányzó, valamint több mosdóhelyiség is rendelkezésre áll. A cursillo eszközeinek, kellékeinek tárolására lelkesi irodámat ajánlottam fel.

Mindeközben az előadásoknak a különleges helyzetünkre történő adaptálása teljes erővel folyt. Bár a lelkes és vállalkozó szellemű előadók már a feladatok elosztásakor egy pillanatra megrettentek – mivel még egyikük sem járt börtönben –, azonban nem adták fel. (Úgy gondolom, az először bv. intézetbe belépő külsősök reakcióját nem kell különösebben taglalnom.)

Közben engem is meglepetés ért. A magyar Cursillo Mozgalom lelki vezetője, dr. Székely János püspök úr elfogadta meghívásunkat, sőt már július végén három, számára kedvező időpontot javasolt tervünk megvalósításához. Intézetünk vezetésével egyeztetve és az előadók programjait is figyelembe véve a november 26–28. közötti időpontban egyeztünk meg.

Számomra a feladat ekkor kezdett nehezebbé válni, hiszen nekem kellett a cursillón részt vevő fogvatartottak körét kiválasztanom. Elsősorban az egyházi foglalkozásaink rendszeresen járó fogvatartottak közül próbáltam olyan alkalmas személyeket keresni, akik az én meglátásom szerint képesek e lelkigyakorlat elvégzésére. Feljegyzéseimet

átnézve mintegy 20–25 fő jöhetett számításba, akikkel külön-külön is elbeszélgettem, majd ezt követően csoportos foglalkozások keretében velük a programtól eltérően külön is foglalkoztam.

Szeptember 17-én az előadókkal egy újabb helyszínbejárást és megbeszélést tartottunk intézetünkben, mikor már a szinte percnyi pontosságra lebontott forgatókönyvünk végleges helyszíneit rögzítettük. Felmerült ugyanakkor, hogy ajánlatos lenne a fogvatartottak hozzátartozóit is megszólítani, illetve valamiképpen őket is bevonni – ha rövid időre is – ebbe az élményekkel teli programba.

Mivel emlékezetem szerint már tartottak Sátoraljaújhelyen cursillót, ezért az ezt követő időben minél több cursillót végzett „civilt” próbáltam felkutatni, illetve a segítségüket kérni. A hozzátartozókkal való foglalkozás lehetőségének kulcsát a külsősök adták. Ők a téli időszakban a városunkban működő piarista rendház és templom egyik helyiségében szokták minden hónap elején összejövetelüket tartani. A piarista atya megengedte, hogy a fogvatartottak hozzátartozói részére itt legyen a gyülekező, és persze egy színes program összeállításában is kértük a segítségét.

Október 20-án egy újabb megbeszélésre került sor, immár a piarista rendházban, ahol a helyszíneket megtekintve beszéltük át elképzeléseinket. Annyira sok kiváló ötlet hangzott el, hogy azt mondtam, aludjunk rá egyet-kettőt.

Közben intézetünkben is pörögtek az események. Heti találkozóink utolsó alkalmain egy fiatal felügyelő kollégánk teljesített szolgálatot. Valószínű, hogy az ő érdeklődését is felkelhette a rendezvény, mivel kérte, hogy a cursillo ideje alatt is ő teljesítsen szolgálatot. Talán mondanom sem kell, hogy a kérése meghallgatásra talált. Lelkes fogvatartotti csoportunk létszáma viszont sajnos apadni kezdett. Volt akit, más intézetbe szállítottak, de akadt olyan személy is, aki nem óhajtotta „végigülni” a három napot.

A létszám végső alakulását az előadók egyöntetű döntése határozta meg. Ismerve a cursillo élménytelen gazdagságát, úgy határoztunk, hogy csak olyan fogvatartott vegyen részt e három napon, akihez az ünnepi, záró szentmisére legalább egy felnőtt hozzátartozója biztosan el tud jönni. Ismerve Északkelet-Magyarország november végi, sokszor kiszámíthatatlan időjárását, bizony nem kis áldozatot hoztak az ország különböző helyeiből érkező hozzátartozók szeretteikért.

November első fele elsősorban a papírmunkák intézésével telt el. Hivatalosan is tájékoztattam a büntetés-végrehajtás országos parancsnokát kezdeményezésünkről, és az utolsó napra sajtónyilvánosságot is kértem, mivel főképp a katolikus sajtó nagy érdeklődést mutatott cursillónk iránt. A részt vevő fogvatartottak részére új napirendet állítottunk össze, melyet intézetünk vezetése nagyon rugalmasan kezelt. A közös étkeztes megoldása kapcsán döbbsentem rá arra, hogy állományunk minden tagja a tőle telhető legjobbat hozza ki magából a remélt siker elérése érdekében.

A szolgálattevők részére a piarista kollégiumban a házfőnök biztosított szállást.

November 26-án délután kápolnánkban Székely püspök úr megnyitotta az első börtöncursillót 15 fogvatartott és 7 szolgálattevő részvételével.

Úgy gondolom, hogy már az első este, de főképp a második teljes nap mindannyiunkban kimondhatatlan élmények sokaságát váltotta ki. Én, aki

ismerem fogvatartottjainkat, elmondhatom, hogy „egyik napról a másikra” látható, érezhető volt rajtuk a változás. Felszabadultabbak, figyelmesebbek voltak, arcuk örömet sugárzott. Mindehhez persze püspök úr sajátosan bensőséges stílusa is hozzájárult.

A pénteki, záró nap viszont mindenkit látható izgalommal töltött el. A hozzátartozók – harminchatan – a piarista templomban gyülekeztek, ahol a cursillót végzett civil segítők szeretetteljes fogadtatásban részesítették a megjelenteket. A piarista atya pedig egy evangéliumi példabeszédből kiindulva egy nagyon szép tanítással kötötte le a hallgatóság figyelmét.

A közös, ünnepi szentmise fél 11-kor kezdődött intézetünk kápolnájában, melyet természetesen Székely püspök úr celebrált. Mindannyian meghatottan vettünk részt az istentiszteleten.

A lelkesedés és a buzgóság – úgy látszik – nem maradt falakon belül, mivel a cursillót követően már több bv. intézet is jelentkezett hasonló lelkigyakorlat megtartására.

Hamarosan, pontosan 2015. január 22-én Budapesten megalakult a Börtön Cursillo Titkársága Székely püspök úr javaslatára, mely immár kizárólag a bv. intézetekben létrejövő cursillóval kapcsolatos feladatokat hivatott koordinálni. Egy február 18-án kelt jegyzőkönyvből kiderül, hogy a továbbiakban ki milyen előadást dolgoz fel az ez évre már öt intézetbe tervezett foglalkozások számára.

Mindeközben adatvédelmi felelősünk egy, a kapcsolattartói nyilatkozathoz hasonló nyomtatványt szerkesztett, mely a hozzátartozók elérhetőségeit tartalmazza kizárólag a börtöncursillo céljaira. Miután e nyilatkozatokat visszakapom, szándékomban áll a hozzátartozókat meglátogatni, majd őket a hozzájuk legközelebb eső cursillós csoporthoz irányítani. Mi, cursillósok talán így tudjuk a reintegráció törekvéseit leghatékonyabban megvalósítani.

Március elején Titkárságunk hívta fel a figyelmemet arra, hogy a Vatikánban április 30-án európai szintű cursillós konferencia lesz, melyre szívesen eljuttatnak valamilyen börtöncursillóval kapcsolatos ajándékot. Élve a lehetőséggel két fogvatartottunk nagyon szép művet alkotott, melyet legnagyobb örömünkre Őszentsége Ferenc pápa elfogadott.

Úgy hiszem, ennél nagyobb elismerés nem is érhetne a magyar börtöncursillót, illetve intézetünket, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönt.